

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Jola.

Intomită de VAS. C. OSVADĂ

Adunare economică la Coșteiul mare.

Cetitorii foilor noastre politice vor fi aflat, că în fața planurilor de legi nouă militare și de alegere, ce sunt a să desbete în dietă, — partidul nostru național român, a pus la cale un șir de adunări populare politice, cari să dea privilegiu poporului nostru a-și zice cuvântul seu în privința acestor legi.

Noi, cari pe lângă că ajutăm și noi cu drag partidului nostru național în toate mișcărilor sale, purtăm deosebită grijă de trebile economice ale neamului nostru, — credem că să face un lucru tare bun, dacă pe lângă adunările populare politice, fruntașii nostri de pretutindenea nu uită a ținea alături și adunări populare economice, — lucrându-se astfel cu bună chibzuială nu numai la deștep-tarea politică națională, ci și la îndrumarea lui spre mai bine în cele economice.

În felul acesta de gândire și prețuire a lucrurilor, vestim cu bucurie, că fruntașii nostri din marea comună Coșteiul mare și Silha, din Bănat (lângă Lugoj) în înțelegere cu conducătorii „Reuniunii Proprietarilor de vite” dela Orăștie, au pregătit lucrările așa ca îndată după marea adunare politică care are loc la Lugoj Joi după Rusalii, — să se țină la Coșteiul-mare *Duminecă după Rusalii* (5/18 Iunie) o mare

adunare economică

la care vor lua parte economii din comuna Coșteiul-mare, Siha și cele vecine.

Lucrurile de cari să va vorbi în adunare vor fi: propoveduirea mîntuitoarei idei a *tovărășiilor economice* de tot felul la poporul nostru, și a să face cunoscută în toate amănuntele și binefacerile ei „Reuniunea proprietarilor de vite” dela Orăștie, pentru care arată deosebită interesare și frații nostri Români din acele părți.

Vor vorbi în adunare fruntașii nostri din partea locului, părintele Adam Groza din

Coșteiu, Is. Popovici din Silha, și alții, — iar din partea „Reuniunii” pentru asigurare contra pagubelor în vite vor merge și vor vorbi poporului dl Vas. C. Os vadă, directorul Reuniunii, și cel mai însuflețit apostol al mișcării pentru tovărășii, apoi părintele Ioan Moța și medicul veterinar al Reuniunii dl Tr. Iarca.

Nadăjdum să fie o adunare economică, la care cei-ce vor lua parte, să audă, să înțeleagă și să-și lămurească multe lucruri bune pentru lucrarea economică cuminte, așa cum se cere de duhul vremilor noastre înaintate și mult așteptătoare.

Vestind ținerea acestei adunări economice la Coșteiul-mare, rugăm cu o cale poporul din Coștei și comunele vecine, a lua parte la ea.

Dela Reun. propr. de vite.

Gîndul nostru a fost, ca încă în luna trecută să ținem la Orăștie întia adunare generală a „Reuniunii proprietarilor” cu vite asigurate.

Pedeci neatîrnătoare de noi nu ne-au îngăduit să ne împlinească gîndul nostru.

În numărul următor al „Tovărășiei” însă, vom publica bilanțul Reuniunii, alături cu convocătorul adunării generale.

Pagubele:

Dela cea din urmă publicare făcută prin „Tovărășia” la Paști, — s'au mai întimplat pe coprinsul „Reuniunii” noastre pentru asigurarea vitelor, următoarele pagube:

In grupa I. Centrală, la:

Băca Azarie, Cărăstău,	1 vită.
Brusturean G.	2 vite.
Todosie Codrean Dobra	1 „
Iosif Olariu	1 „
Florian Petru, Săcărlimb	1 „
Bistrean Petru, Stă Măria	1 „
Bucur Nic. I. Ch., Ceru Băc.	1 „

și 1 caz din Dănușus sub petrac-tare. De tot 8 pagube rezolvite, pentru cari Direcțiunea rînduește 6 *incassări*, avînd a să scrie în libelele membrilor pe cele dintîi 6 nume de mai sus. Numărul curent al cazurilor e, pentru anul de față: pînă la Paști 12 ca aceste 6=18, cari

au să fie plătite de toți membri din Grupa I. Centrală, cari sunt dela începutul anului. Cei intrați mai tîrziu, plătesc dela datul arătat pe libelul lor.

In grupa II. A: pagube la:

Mihăilă Filip I. Iuon, Daia	1 vită.
I. G. Dîtcu, Fișer (1 Cohalm)	2 „
Avram Todea I. A., Cîrna	1 „
Ioan Șerban, Futac	. . 1 „
Petru Ițu, Ponor	. . . 1 „
Iuliu Sabo, Turda	. . . 1 „
Iosif Ravai, Turda	. . . 1 „

și 3 cazuri din Vinț, Daia și Oarda-de-jos, sub pertractare. Deci: 8 pagube rezolvite, pentru cari să rînduesc 6 *incassări* ce sunt a să scrie sub numele celor dintîi 6 inși de mai sus.

In Grupa III-Bistrița să va face prin foaie arătarea pagubelor la sfîrșitul pătrărului de an, — pînă atunci membrii din aceea grupă să plătească conform îndrumărilor cali-să dau de Dirigența noastră din Bistrița.

In Grupa IV. pagube la:

Marina Bădău, Cuiedin,	1 vită
Mitru Bocșa, Buteni,	1 vită
Nicolae M hăești, Brănești,	1

și 6 cazuri sub rezolvare. Conducătorii din comunele acestui despărțămînt vor primi înștiințări deosebite, după limpezirea tuturor cercetărilor ce-s încă în curgere asupra unor pagube.

Socotind după pagubele ce au avut membri de plătit astan pînă acum, iaca 18—20 cazuri în aproape jumătate de an, asigurarea la noi e mai ieftină ca ori-unde: abia să vine 80—90 fil. mult 1 cor. În 1/2 an, după sută, ceea-ce face 2 la sută după suma asigurată, — pe cînd la alte societăți (în Pesta) începe dela 3 la sută, urcînd la 5 și 7 la sută, de două și de trei ori mai scump ca la noi!

Cu pagubele publicate mai sus, Reuniunea noastră a plătit în timp de un an decînd lucrează: ajutoare membrilor sei loviți de pagube în vite: peste 20.000 cor! adunați creițărește dela tovarășii.

Pentru restanțieri.

Cei în restanță cu plățile, să grăbească a și le plăti, căci altfel stau în fața alor 2 nevoi: la caz de pagubă nu-și capătă despăgubirea, iar de datorie nu pot scăpa, dînd Reuniunii legea drept a-și încassa restanțele și pe cale judecătorească, — ceea-ce față de cei mai îndărătnici să va și folosi.

In o Reuniune ca aceasta buna ordine e sufletul! Și fiecare trebuie să țină la ea!

Un nou izvor de cîștig.

Țara întregă e stăpînită de o nemai pomenită scumpete de carne. Luni de zile, chemați și nechemăți, și-au frămîntat min-tea să găsească adevăratele pricini ale scumpetei peste tot, și în deosebi ale scumpetei de carne, cel mai trebuincios mijloc de nutriție.

Cu toate-că aceste cercetări au deslușit multe din pricinile scumpetii, deocamdată nu ne-au dat nici un mijloc practic pentru scărițarea scumpetei, ce azi nu e îndreptățită prin izvoarele date de cîștig, căci urcarea cîștigurilor, fie acele în formă de lefuri ori în formă de preț al muncii și al capitalului, n'a putut ținea pas cu scumpetea trebuințelor de traiu.

A fost firesc dar, ca locul discuțiilor și frămîntărilor teoretice să încerce, să-l ia socotele practice, să-l ia oblicirile cu răsufu scurt din mână pînă la gură.

Tot așa de firesc a fost, că cele mai multe îngrijorări să se mărginească mai întii la ieftinirea mijloacelor de traiu, între care locul de frunte îl are pînea și carnea.

După-ce pînea o avem azi numai din bucate, mai ales grîu și cucuruz, și după-ce o politică nenorocită economică ne închide granițele, prin care am primi bucate mai ieftine, — scumpetea pîinii nu o putem scărița cu ușorul. Las' că și de altcum neamul nostru, aproape întreg alcătuit din plugari, nu simte prea mult scumpetea pîinei.

Pentru noi de mai mare în-sămînatate e scumpetea cîrniei. Și asta din doue pricini însămnate. O pricină este, că și noi mîncători de carne fiind, simțim scumpetea cîrniei pe care o producem. De altă parte înse scumpetea cîrniei, ori cit s'ar părea de ciudat, nouă ne îmbeie un nou izvor de venit.

Iată cum:

Gopodăriile românești, cum sunt aproape toate la sate, — sunt cele mai potrivite pentru producerea cîrniei, pe care azi o putem vinde cu preț bun în ori ce cantitate.

Creșterea vitelor pentru carne, în număr cit de mare, de sigur că îmbie cel mai bun și mai mare izvor de venit. Și cine înțelege trebuințele de azi, va și nizu să înmulțească numărul vitelor, cit numai îi îngăduie moșia și puterea în bani.

Nu e dat însă fie-cărui plugar de-al nostru să poată face creșterea vitelor în o măsură mai mare: parte din lipsa de nutreț de pe moșia proprie, parte din lipsa de capital (bani).

În același timp înse nu numai carnea de vite mari, cornute acopere trebuințele. Mai sunt o mulțime de soiuri de carne, ce pot fi produse cu izbîndă, chiar cu capital și moșie foarte mică.

Nu ne oprim aici la carnea de porc ori de oaie, — căci și această producție cere un capital mai mărisor!

Ne gîndim însă la carnea de *galițe* (hoare) și de *iepurii de casă*, care poate fi produsă cu capital neînsemnat, dar cu venit foarte mari!

Să va răspunde poate, că doar la fie-care casă românească să găsească galițe, și mulți dintre ai noștri au făcut încercări și cu iepurii de casă, — dar din de-al de astea încă nu s'a văzut Român bogat!

Foarte adevărat, dar să ni să îngăduie să spunem, că e tot atît de adevărat, că nime în lume nu produce și nu valorizează așa de rău ca noi, atît galițele cit și iepurii de casă!

Întreagă valorizarea (cercarea cîștigului) galițelor noastre să face cam așa: Săteanul nostru are pe lingă casă 2—3 cloce cu vre-o 40—50 pui. După-ce cresc puii, fie de găină, fie de gîscă ori de rață, — femeia săteanului nostru de cite-ori are lipsă de sare ori de bumbac sau de alte mici trebuințe, — prinde 2 ori 3 pui. Fuge cu ei la oraș ori îi vinde în sat, și cu cele 2 ori 3 coroane ce le primește — astupă o lipsă. Peste două-trei săptămîni face același lucru și de altă-dată tot așa, până isprăvește cu cei cîțiva pui, ce-i are. Și să înțelege, că în chipul asta n'ajunge la nici un izvor de cîștig, care ar fi vrednic de luat în socotînță.

Cu totul altcum iasă înse lucrul dacă creșterea și valorizarea galițelor — să face cu rînduială. Un specialist, în creșterea galițelor, secretarul Reuniunii crescătorilor de galițe, dl I. Winkler, ne spune, că marii proprietari ar putea să-și facă pe moșiile lor cele mai rodnice găinării, folosind pentru clocit și scos, *mașini*, iar pentru creșterea galițelor folosindu-să de „creșterea în parte“. Dacă să poate da cucuruzul și grîul

„în parte“ — de ce nu s'ar face asta și cu galițele? Dacă de pildă un mare moșier ar crește, zicem două mii de pui, în loc să se chinue cu iei, i-ar împărți la 50 de săteni, la unul fiecare cite 40 pui, cu condiția, ca peste atîtea săptămîni să-i dea unul fiecare numai cite 20 pui, rămînînd ceialalți pui crescătorului. Să dea prin urmare puii spre îngrijire „în parte“. Proprietarul s'ar alege cu o mie de pui, care azi socotiți cu cite 1 coroană, îi aduc o mie de coroane. Toată rînduiala asta l'a costat, cu ouă, cu cloce, ori cu amortizarea mașinilor, cel mult 2—3 sute de coroane. Prin urmare în cel mult două luni proprietarul a cîștigat curat 7 până la 8 sute coroane, fără nici o muncă.

Noi însă n'avem mari proprietari, noi trebuie să ne gîndim la alt mijloc de a rîndu creșterea de galițe.

Noi, cu dragostea noastră de frate, cu dorul de a înainta, cu lipsurile noastre cam de-o potrivă, — foarte ușor ne putem ajuta și la creșterea galițelor, prin *tovărășii*.

Și aici nu ne gîndim la *tovărășii* cu statute înregistrate, cu direcțiuni greoaie, cu formalități și cu cheltueli și mai grele. Pentru scopul acesta ne sunt de ajuns *tovărășii* ocazionale, vremelnice, (alkalmi szövetkezet), care nu mai trebuie nici înștiințate cu cheltueli la tribunal, nici nu cer deosebite formalități. Vînzarea galițelor prășite în curte, asemenea nu cere nici „licență industrială“ nici alte formalități.

Noi chibzuim lucrul așa: La statul unui ori mai multor fruntași din comună, să întovărășesc 20, 30 ori mai mulți săteni de seamă, și alcătuesc *tovărășia* ocazională pentru creșterea galițelor ori și a iepurilor de casă.

Tovărășia apoi, cu banii ce va trebui să pună fiecare (5 ori 10 coroane), va cumpăra ori cloce ori apoi *mașini de scos puii*. După-ce puii au fost scoși, *tovărășia* împarte puii scoși pe la membri mai harnici, — spunîndu-le că după atîtea săptămîni să dea *tovărășiei* numai jumătate din puii primiți.

Tovărășia la rîndul său, avînd un număr mare de pui, poate să-i vîndă ori în piața mai apropiată ori în piețe mai depărtate, — cu prețuri bune!

Tot așa și cu iepurii de casă.

În chipul acesta scumpețea cîrnilor ar fi scărițată, sătenii noștri ar avea un *nou izvor de venit*, și, mai pe sus de toate, n'am îngădui speculația păcătoasă cu carnea. Nici o pedecă nu știm, care ne-ar putea oprî să facem acest lucru, la

vedere mic, dar care în urmările lui binefăcătoare: ar fi un nou și un însemnat izvor de venit!

Să cercăm!

Obștile sătești în România.

— Din luminatele pilde ale fraților. —

Atît din foile cari dau o dreaptă luare aminte vieții economice a neamului, cit și din vorba ce auzi cînd stai la vorbă cu bărbați luminați din liberul Regat român, — vedem și aflăm, că ei să bucură lucru mare de rodurile pe care le arată acolo ei munca economilor dela sate în așa numitele obștii sătești.

Frumoasa lor înaintare o vădesc și cifrele ce ies la iveală din darea de samă de mai jos pe care o aflăm în un număr mai nou al ziarului „Seara“ din București.

Și cetitorul cu luare aminte va vedea, că bucuria fruntașilor neamului și dincolo, ca și dincoace, nu e numai pentru-că vād o întărire materială la poporul econom, ci mai ales că, alături de înălțarea în bunăstare materială, *merge și deșteptarea sufletească*, luminația, cultura ace-luiași popor!

Lucrarea în „obștie“, în însoțire cu alții, face pe unul fie-care să judece felurile și foloasele muncii și chipurile de a trage din ea cîștig, mai mult decît judecă munca singuratecului. Aducîndu-l în tingere cu alții, îi dă privilegiu să audă, să vadă, să cerceteze însuși multe de toate, pe cari altfel le trecea cu vederea.

Il aduce să lucreze mai cu socoteală, să chivernisească mai cu folos, și dela averea cea în obștie, trece și face asemenea și la el acasă, — și binecuvîntarea lucrării cu alții în *tovărășie*, să simte pe toată linia!

Nu va trece multă vreme, și vom ceti, că folosul *tovărășii* pe sate, nu mai știi care e mai mare, cel material ori cel moral (sufletesc)?

Cînd gîndim la lucrurile acestea, ne aducem aminte de cuvintele Românului cu inimă mare Vasile de Stroescu, pe care le-a scris unui bărbat însemnat dela noi, vorbind de așezemintele noastre culturale și economice.

Dl V. Stroescu atrăgea luarea aminte a fruntașului nostru, tocmai asupra mișcării *tovărășii* și a minunatelor lor roade pe care le vede în țara fraților noștri, în România, și zicea:

„Mă mir de DVoastre, Românii din Ardeal și Ungaria,

care sunteți popor curat agricol (trăind din plugărie și vite) că nu a aflat la DV un mai viu răsunset, pilda strigătoare a roadelor date de *tovărășii* în România!...“

Și ca semn că așa gîndește și spre acest tărîm izvoritor de fericire, vrea să îndrume odată și viața cea atît de greoaie și tîrzie a noastră a ardelenilor, — trimise „Asociațiunii“ 50.000 cor. să le folosească pentru a da un avînt mai viu mișcării *tovărășii* și la noi!

Este pentru noi, cari de 6 ani de zile propoveduim cu atîta inimă la poporul nostru de aici, ideea întovărășirilor economice de tot felul, și am dat și pilde vii prin înființarea de așezeminte de acest fel (între cari în linia întîie e Reuniunea proprietarilor de vite, etc.), — este pentru noi o mulțumire sufletească de mare preț, cînd vedem părerile unor bărbați atît de grei ca Stroescu, grăind așa fel, că copere cu aprobare tot ce și noi facem și propoveduim! Mai ales cînd ne gîndim la aceea, cite mărimi naționale dela noi ne-au luat la început în ris, și de ne-am ridicat graiul în acest fel în sfaturile lor, ne astupau gura ca la niște... rătăciți! Mare ne e mulțumirea sufletească cînd vedem că tot mai mulți sunt siliți de strigătul viu al timpului, să ne înțeleagă, și să nu ne mai stee în cale, ci poate chiar însuși să se dee la brazdă în munca noastră. Căci la bună muncă să convertesc și binele poporului nostru, mai mult ce prin ori-ce, prin asta il slujesc!

Iacă ce spune ziarul „Seara“ despre minunile ce s'au arătat în Țară pe urma *tovărășii* economice! Și „Seara“ vorbește numai de un fel de *tovărășii*: de obștile sătești pentru arîndare de moșii dela cei-ce au moșii prea mari. Dar încolo cite feluri mai sunt: pentru susținerea de bănci sătești, de prăvălii (conzum-uri), de valorizare, etc.

Am arătat într'un număr trecut frumosul avînt pe care l'au luat băncile populare. Cit a prins de adînc la sate ideea cooperativă (a conlucrării, întovărășirii), ne o mai dovedesc și marile roduri ajunse în cîțiva ani numai, de obștile de arendare.

Cele dintîi obștii de arendare s'au înființat în împrejurări foarte modeste, în anul 1903, luînd în arendă 5000 hectare numai.

La 30 Iunie anul de față, așadar după 7 ani, aveam în țară peste 300 de obștii, cu 47,000 de membri și ele țieau în arendă moșii în întindere de 210.000 hectare, pentru care plătesc o arendă anuală de peste 6 milioane lei!

Este acesta de sigur o foarte mare înaintare pe care au făcut-o într'un timp așa de scurt obștiile de arendare, însoțiri cari au o chemare de o însemnată grea, în dezvoltarea vieții economice a României.

Prin legea din 9 Aprilie 1909 s'a hotărât, ca Statul și felurile așezăminte publice să nu-și poată arenda moșiile decât însoțirilor țărănești.

Ei bine, moșiile arendate în asemenea împrejurări, au o întindere de 136 600 hectare, pentru care să plătește o arendă anuală de 3 și jumătate milioane lei.

Cea mai mare parte din aceste moși sunt ale Statului, ale Episcopiei Spitalului Sf. Spiridon și ale Casei Rurale.

Vrednic de scos la iveală este faptul, că și proprietarii particulari au arendate obștiile întinderi mari de moși: 73.000 hectare, ceea-ce face 35 la sută din total. Și pentru aceste moși particulare, obștiile plătesc o arendă anuală de peste 2 și jumătate milioane, ceea-ce face 44 la sută din arenda totală.

Toate acestea ne dovedesc un lucru, anume: că aceste însoțiri au ajuns să însuflească mare încredere, fapt de cea mai mare însemnată pentru reușita lor mai departe în viitor.

Increderea pe care au însuflețit-o mai reșe și din punctualitatea cu care ele s'au ținut de obligămintele luate și prin regularitatea cu care și-au plătit arenzile și și-au achitat datoriile contractate pentru înjghebară și funcționarea lor.

S'a întocmit la 1905 o lege, care însă din pricina întâmplărilor din 1907 (răscoalele țărănești) nu a putut să fie votată de guvernul conservator de atunci. O asemenea lege s'a votat mai târziu de guvernul liberal.

Cît ține însă de mult stăpînirea țării românești la obștiile de arendare, precum și marea însemnată pe care le-o dă, să poate vedea din cele-ce a spus despre ele în Parlament (dieta), un fruntaș al guvernului de acum, cu privilegiul răspunsului la mesagiu:

„Noi — zicea dînsul — avem credința că unul din mijloacele cele mai sigure și cele mai simple pentru prefacerea mării proprietăți în proprietate mică și proprietate mijlocie, fără ciocnire de interese între cele două mari clase sociale (între boierii bogăți și țărăniimea săracă), e tocmai arendarea treptată și fără siliri, a diferitelor moși a cărora arendă scade, la obștiile populare sătești.

Să nu uităm, că de 40 de ani de zile, averile cari s'au încheșat în această țară și clasele noi cari s'au ridicat, clasele „burgheze“ cari conduc și cred că vor conduce încă multă vreme această țară, au îngrijit și cultivat mînoasele noastre elmpii, — aceste clase (pături) sunt aproape toate isvorite din clasa arendășească, și precum arendașii,

(între care unii, din nenorocire, streini) și le-au cultivat fără capitaluri proprii, ci împrumutîndu-se dela băncile din țară sau streinătate, și au plătit regulat, s'au îmbogățit și au devenit la rîndul lor proprietari, — tot așa cred că și țărăni, sub forma legală a obștiilor sătești, pot de acum încolo să ia în arendă aceste moși și, încetul cu încetul, să-și facă școala de lipsă ca să poată să devină într'un viitor apropiat, proprietari de sine stătători“.

Mai împede nu să poate. Obștiile de arendare sunt chemate să intruzeze în mod treptat prefacerea mării proprietăți, nu însă în mod siluit, ci în chip liniștit și pașnic.

În asemenea împrejurări, obștiile de arendare au de îndeplinit o mare chemare în viața noastră economică și socială!

De aceea ele au dreptul la tot sprijinul cercurilor noastre conducătoare.

Să nu uităm apoi, că aceste însoțiri mai îndeplinesc și un rol de înaintare agricolă (în viața plugăriei). După cum ni-se spunea în Anuarul Băncilor Populare pe 1909, ele au reușit în unele părți să îmbunătățească simțitor roada, prin alegerea și uniformizarea seminților, prin aplicarea unui plan de cultură mai cu chibzuială.

Cu atîta mai mult dar trebuie să ne bucurăm sporurile ce au făcut aceste asociațiuni țărănești pentru arendarea moșiilor mari“.

Iată dar mărturisirea prețioasă, că prin lucrarea în tovărășii (obștii), a învățat pe oameni a lucra și mai bine: „îmbunătățind simțitor roada“ față de stările din trecut, învățîndu-i a alege astfel semințele și a lucra după un plan mai bun, — dovadă de luminare în toată privința, pe lingă folosul material.

Da, de așa mare preț sunt tovărășiile economice! Numai noi ne încălzim încă tot prea încet pentru ele și ne urîm greoiu de tot!

„Banca gen. de asigurare“.

În sfîrșit ne vedem și noi Români apropiati tot mai mult de ținta spre care mult am dorit: de a avea și noi o bancă de asigurare românească.

Noi am scris în „Tovărășia“ de repeți ori despre această bancă, încă de pe atunci, cînd auzeam numai, că cercurile noastre mai însemnate economice, umblă cu acest gînd, care era numai gînd.

Însemnată este acestui așezămînt pentru noi Români e mare. Doar azi să plătesc de Români nostri, sub felurite forme de asigurări: contra pagubelor în foc, contra pagubelor pricinuite de căderea grindinei (pietrii), pentru asigurări de ca-

pitale pe viață, și a multor feluri de nenorociri, — sute de mii de coroane, chiar multe sute de mii! Și cum n'avem o bancă românească, am fost și suntem siliți a vărsa această avere națională, în pungile și așa prea bogate a băncilor, streine de tot felul, din țară și de afară de țară, — unele chiar de prin Anglia și America, cari lucrează și aici printre noi.

Acestei vărsări de avere românească în cassele atîtor bănci streine de noi, — i-să va da privilegiu dela 1 Ianuarie 1912 să se pună stîngenie ori încetare cu totul. Dela Anul nou încolo, fiecare bun Român își poate asigura avutul său la banca noastră românească, care s'a constituit în Sibiu sub numirea „Banca Generală de asigurare“, avînd în fruntea ei o direcțiune de 15 bărbați de ai noștri, mai ales ca trimișii băncilor noastre cele de azi, cari ele au pus aproape tot capitalul (de un milion coroane,) la îndemîna noii bănci, ca să stea ca chezeșie la temelul întreprinderii.

Azi mai avem de vestit cetitorilor noștri numai aceea, că această bancă e azi înființată, Statutele ei sunt înaintate la tribunal spre întărire, și până în toamnă vor fi gata toate pregătirile pentru a începe lucrarea ei, — iar cu ziua de Anul-nou viitor, ea va și începe a lucra, — spre bucuria noastră a tuturor.

Și până atunci, atragem deosebit luarea aminte a cetitorilor noștri din popor, asupra rugămîntei pe care conducerea băncii o îndreptează de pe acum către marea obște românească, că, anume, cei-ce au de făcut asigurări nouă, ori de renoit asigurări vechi, — să-și tocmească lucrurile așa, ca pe cînd începe lucrarea băncii noastre românești, să poată trece ușor la aceea, părăsind pe cele străine de noi. Adecă: cei-ce leagă acum asigurări nouă, să le lege numai pe cîte un an de zile, nu pe 6, nici pe 10, — cînd iese anul, atunci să treacă cu asigurarea la banca românească. Peste tot să nu ne grăbim a lega nici an fel de asigurări pe vreme lungă, pe ani mulți, ci cam pe un an încă numai.

Iată înștiințarea dela conducerea „Băncii Generale“ române:

„Prin aceasta să aduce la cunoștința publică, că noua „Bancă generală de asigurare“, societate pe acți în Sibiu, își va începe activitatea deplină în 1 Ianuarie 1912. Până atunci rugăm onor. noastre bănci și instituțiuni publice, precum și pe toți binevoitorii poporului nostru, ca asigurările lor de foc să le întocmească astfel, încît cu privilegiul înactivării societății noastre de asigurare, să le poată trece

la noua noastră bancă. Tot asemenea avizăm, că și în asigurările asupra vieții, publicul nostru să iee în considerare serviciile noului institut, ale cărui tabele de premii și condițiuni de asigurare, să vordă publicității încă în cursul anului curent. Sibiu, la 5 Maiu 1911“.

ȘTIRI.

Pentru tovărășii. Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului român, primind dela marele Vasile Stroiescu un dar de 50 mii pentru sprijinirea mișcării cooperative, — a însărcinat pe redactorul „Tovărășiei“ dl Vasile C. Osvadă să meargă în diferitele părți ale țării și apoi în România și Bucovina, ca să studieze la fața locului felurile tovărășii, și apoi întors acasă, să facă raport amănunțit și să prezinte un plan de lucrare cooperative (prin tovărășii). Redactorul nostru, dl V. C. Osvadă va face această călătorie de studiu în jumătatea a doua a lunii Iulie și înțitia alui August. *

Gazurile dela Șarmășel în scurtă vreme vor fi folosite la felurite fabrici și întreprinderi.

Până acum au primit îngăduința dela ministerul de finanțe pentru folosirea gazurilor următorii întreprinzătorii:

Vespremi A. din Șarmășel pentru o fabrică de cărămizi. Îngăduința a primit-o pe 25 ani avînd să plătească metrul cub de gaz în cei dintii 5 ani cu cîte 0.1 filer, (unu a zecea din un filer, sau 10 metri cubici de 1 fer), în următorii 5 ani cu cîte 0.2 filer, până ce în cei din urmă 5 ani ajunge la 0.5 filer, (o jumătate de filer).

Fabrica de sodă din Murăș-Uioara a cerut gaz dela Șarmășel spunînd în rugare că împreună cu o fabrică de sodă ce să va face în Turda, vor conduce gazul dela Șarmășel pe cheltuiala lor. Ministerul le-a vîndut gazul trebuincios în 30 ani, socotindu-le metrul cub cu 0,2 filer cu urcare din 5 în 5 ani până la 0.6 filer.

Cereri au mai înaintat: Tergó și soțul pentru fabrica lor de sticlărie din Pălfalva, și încă alți mulți întreprinzători, care cearcă să folosească această minune de putere a pămîntului.

În orașul Murăș-Oșorheiu e o întregă revoluție de planuri și socoteli pentru foloșirea gazurilor dela Șarmășel.

Primarul Dr. Bernady, însoțit de profesorul universitar Pfeiffer, au plecat la America, să studieze felul folosirii gazurilor, după-ce în America de mulți ani să folosesc în industrie gaze asemănătoare cu cele dela Șarmășel. *

„Doina“ tipografie și librărie, societatea pe acți din Beiuș, își are firma înregistrată și în cîrînd o să-și înceapă activitatea.

Să fie într'un ceas cu noroc!

Băile de aur din Uibăseşti, Ribicioara şi Baldovin, de lângă Baia-de-Criş, în curînd vor fi lucrate cu deplină putere, pentru-că la London, în Anglia, s'a alcătuit o societate pentru exploatarea acestor băi. Societatea are un capital de 2 şi jumătate milioane coroane. Stăpînii de azi primesc din acest capital acţii în preţ de peste 1 milion şi jumătate. În direcţiunea noii societăţi din Ungaria sunt: Iacob Engelstein, crişmar din Baia-de-Criş, F. Uilmann, negustor în Cluj şi Dr. I. Luby, consilier la C. F. U. În fruntea direcţiunii din Ungaria va fi Oliver Paget, din Cluj.

Societatea pentru industria fierului dela Nădrag, care îşi duce cea mai multă piatră de fier din Cornetul de lângă Ghelari, com. Hunedoara, şi-a încheiat socotile pe anul 1910, cu un câştig curat de 270 mii 643 coroane — faţă de 88 mii 960 cor., din anul 1900.

Tîrg de păr de cal. Ca să arătăm, că alţi oameni cu viaţa economică rînduită, cum ştiu să folosească toate produsele animalelor, pentru îmbogăţirea şi îndestularea lor, — dăm aici următoarea ştire:

La 19 Maiu s'a ţinut în Londra un mare tîrg de păr de cal. S'au vîndut 50 lăzi mari de păr de cal din China; 200 lăzi de păr scurt din coada cailor şi 50 lăzi de păr amestecat.

Noi — îngropăm caii morţi şi aruncăm părul tăiat din coamă şi din coade. La noi toată lumea face politică, nu ne rămîne vreme să ne oprim şi la „fleacuri“ de al de negoţ cu păr de porc şi păr de cal, destul că umblăm periaţi. Că din ce să fac aceste perii — nu ne întrebăm.

Tovărăşile de consum, ce stau în legătură cu centrala „Hangya“ din Budapesta, au ajuns la numărul de 1.022. Dintre aceste tovărăşii vre-o 25—30 sunt alcătuite prin români, în sate româneşti.

Banca „Vatra“ din Cluj şi-a deschis o nouă filială în Moci. Noi ştim că acolo este deja o bancă românească. Adevărat?

Tovărăşii şi bănci româneşti mai noue:

În Reşinar, lângă Sibiu, s'a înfiinţat institut de credit şi economii, ca societate pe acţii cu un capital de 30 mii cor. şi cu numirea «Andreiana».

În Şura mare s'a înfiinţat o tovărăşie de credit.

În Sâg Felsőszelek, s'a înfiinţat o tovărăşie de credit.

În Reşiţa s'a înfiinţat un institut de credit şi economii, ca societate pe acţii cu un capital de 150 mii cor. şi cu numirea «Berzava».

În Reghinul săsesc s'a înfiinţat banca populară, ca societate pe acţii cu un capital de 100 mii cor. şi cu numirea «Cerbul».

Păcat că numai bănci şi numai tovărăşii de credit vrem şi ştim să facem!

O arîndă curioasă. Bancă ungurească «Délmagy. Közgazdasági bank» din Lugej, a luat în arîndă dela societatea balneară pe acţii Abbazia, hotelurile Quarnero, Stefania şi alte două penzioane mai mici. Arînda anuală o plăteşte cu 600 mii coroane!

Scumpirea tabacului şi a ţigărilor. Cu începerea dela 1 Iulie 1911 atît tabacul cit şi ţigările să vor scumpli simţitor. Numai cavendişul (burnôt, băgănu) nu va fi mai scump.

Urcarea de preţ la tabacul pentru pipă să face aşa că deşi pachetele vor fi mai mici preţul va rămîne tot acelaşi. Tabacul de specialitate şi pentru ţigări va fi mult mai scump — cu deosebire sortele de tabac, adus din alte ţeri.

Ţigaretile să vor vinde cu preţurile următoare:

	a fost cu:	va fi cu:
Drama:	1 fil.	2 fil.
Magyar,	1 »	2 »
Hölgly,	3 »	4 »
Hertegovina	3 »	4 »
Memphis,	4 »	5 »
Princessas	4 »	5 »
Sultan	4 »	5 »
Sambul	5 »	6 »

Ţigările de foi să vor vinde bucata de ţigară lungă (hossú) care a fost cu 3 fileri va fi cu 5 fileri, ţigară scurtă (rövid) care a fost cu 5 fil. va fi cu 6 fileri.

	a fost cu:	va fi cu:
Portorico	7 fil.	8 fil.
Virginia	10 »	12 »
Cuba	10 »	11 »
Trabuco	16 »	18 »
Britanica	14 »	16 »
Regalia-Media	16 »	18 »

Ştiînd că statul încassează dela fumători an de an zeci de milioane cor., această urcare de preţ, la iniţia vedere neînsemnată — va scoate din pungile fumătorilor multe milioane, care în cea mai mare parte vor fi cheltuite tot atît de neblznic, cum de fără rost sunt date.

Grevele zidarilor au început şi vara aceasta, ca nu cumva să rămîna de ruşinea celor din anii trecuţi. Deocamdată au pornit greva zidarilor din Solnoc, Sajol, Baja, Papa şi din alte cîteva oraşe mai mici. Sunt temeri, că în curînd şi zidarilor din Budapesta să vor porni pe lucru — grevelor.

Ce-o mai fi şi asta? Cetim în o gazetă ungurească din Budapesta, că „Reuniunea prăsititorilor de vite“ din comuna Vălişoara a hotărît liquidarea.

Cine i-a pus la cale pe Români din Vălişoara aşa de bine, ca să ajungă unde au ajuns? Ce-au vrut să ajungă şi cu cine au stat în legătură?

Am doi mult să ştim, ca să înveţe şi alţii din pătania Vălişoarenilor!

Aurel Fildan din Tinca, s'a înodat la loitra carului jupînilor Schlesinger, Schreier şi încă vre-o cîteva patrioţi, şi împreună au înfiinţat o bancă ungurească în Tinca, cu un capital de 200 mii cor.

Cine o fi acest Fildan?

Fabrică chimică să va înfiinţa în curînd în Turda, în locul fabricii de celuloză, care a ars anul trecut.

Lemnele cloplite pentru edificări să caută acum foarte mult. Lemnele de Ardeal bine lucrate să plătesc la urma cubică:

peste 12' 6 metri cu	110 fil.
" 21' 8 "	118 fil.
" 27' 10 "	126 fil.
" 23' "	136 fil.

Pomană frumoasă.

Vrednicul medic de stat major (stab) din Sibiu, dl Dr. I. Popp, a făcut întru pomeuirea neuitatei şi buneii sale soţii, următoarele nobile şi duioase dăruiri, pe cari le vesteşte prin scrisoarea sa următoare trimisă „Gazetei Trans.“:

„Eu subscrisul Dr. Ioan Popp, c. şi r. medic-colonel în retragere în Sibiu — fac pentru vecinica pomenire şi aducere aminte a neuitatei şi mult iubitei mele soţii Constanţa Dr. Popp, născută Dancăş, în ziua ei onomastică Constantin şi Elena, următoarele donaţiuni:

1) Pentru fondul săracilor din Răşinari 200 cor.

2) Pentru biserica din comuna Bichiş, comitatul Bistriţa-Năsăud 150 coroane.

3) Pentru biserica catedrală gr.-or. din Sibiu 50 cor.

4) Pentru biserica gr.-cat. din Sibiu 50 cor.

5) Pentru fondul cultural gr.-or. din Sibiu 100 cor.

6) Pentru fondul cultural gr.-cat din Blaj 200 cor.

7) Pentru muzeul „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român 50 coroane.

8) Pentru masa studenţilor români din Braşov 50 cor.

9) Pentru masa studenţilor români din Năsăud 50 cor.

10) Pentru fondul jurnal. din Braşov, înfiinţat de „Gazeta Transilvaniei“ cu ocaziunea jubileului ei de 70 ani 50 cor.

Adecă la olaltă suma de 1000, o mie coroane.

Şi cum tu îngerul meu păzitor, care pe mine şi drăgălaşii tăi copilaşi ne-ai părăsit cu mult prea timpuriu, dormi în pace şi linişte, fiindcă dorinţele tale, cât mi-a fost cu putinţă, şi le-am împlinit, şi fi sigură că precum în viaţă te-am iubit, aşa şi de aci înainte până vom trăi, te vom iubi şi adora. Fie-ţi memoria binecuvîntată şi ţărâna uşoară.

Lovrana, în 3 Iunie 1911.

Dr. Ioan Popp,
c. şi r. medic-colonel în
retr. în Sibiu.

Preţul bucatelor.

În piaţa Orăştiei:

Grâu,	maja m.	20—21 cor.
Cucuruz	"	11—50 12 "
Ovăş	"	15—16 "
Orz	"	14—15 "
Mere după soi	"	15—50 "
Nuci	"	50—80 "

În Budapesta:

Grâu	maja m. cor.	24—25
Cucuruz	"	12—12 50
Ovăş	"	17—18
Orz	"	15—16

Asigurări contra grindinei mijloceşte la o puternică bancă de asigurări, administraţia foii noastre „Libertatea“. Cei-ce ar dori să şi asigure holdele contre grindinei, să ne ceară informaţiuni.

ALTOI DE VIIE AMERICANĂ

splendid dezvoltate, cu rădăcini, soiurile cele mai distinse, atît pentru struguri de masă (admirabil articiu de vînzare!), cît şi soiuri de vin: rizling, muşcateler, etc. —

să găsească de vînzare în pepiniera de viţe de viie nobilă dela DOMENIUL ROMÂNESC

DIN BOBALNA

lîngă Orăştie, proprietatea dlui Dr. AUREL VLAD.

Pentru toamna de faţă şi pentru primăvară, are la îndemână jumătate de milion altoi, tot soiuri ales!

Deşi peronospora a potopit în anul de faţă pe alocurea şcoli întregi de altoi, la Bobilna, fiind foarte bine grijite, nu le-a făcut nici o stricăciune, altoile sunt foarte frumoase şi pline de viaţă!

La cerere, să trimită Catalogul cu preţuri şi îndrumări practice!

Adresaţi-Vă cu încredere deplină la:

„DOMENIUL DIN BOBILNA“

a dlui Dr. A. Vlad: Băbolna, u. p. Szászváros.

NB. Pentru viitii din Ardeal e îndeosebi cel mai potrivit izvor de cumpărat viţe de viie, fiind viţele din pepinierele dela Bobilna crescute şi deprinse cu clima deluroasă ardelenescă. La şes, areşte, şi priteşte cu atît mai uşor.

